

(Resim 64)

Evliyâ Çelebi daha seyahat hayatının başlarında 1647 yılında Defterdârzâde Mehmed Paşa'nın Erzurum Beylerbeyi olması üzerine onunla birlikte orta Anadolu üzerinden Erzurum'a gider. Bir süre sonra Erzurum beylerbeyliğinden Kars valiliğine atanan Paşa, bu tayini kabul etmez ve isyan eder. O sırada kendisi gibi devlete isyan edip isyancı grubu oluşturan Varvar Ali Paşa'ya katılmaya karar verir. Mehmed Paşa'nın sohbet arkadaşı ve müezzini olan; aynı zamanda vergi toplamak, mektup getirip götürmek, onun seferlerine katılmak gibi resmî görevleri de yerine getiren Evliyâ Çelebi'ye yeni bir görev düşer: Paşa'nın adamlarına kılavuzluk etmek.

1648 yılı Şubat ayında Evliyâ Çelebi ve Paşa'nın adamları Ankara yakınlarındaki Nenekler'den geçerken tipiye tutulurlar. Yollarını kaybederler, etrafta sığınacak bir yer ararlar. O hava koşullarında köpek havlamalarının bir nağme gibi, tezek kokusunun mis gibi geldiği Balıkhisar köyünde Hacı baba'nın evine sığınır. Ancak evde başka misafirler vardır. Evliyâ, 25 kişilik grubuyla aniden içeriye girince, misafirler telaşa düşerler. Çünkü bu misafirler Hacı Baba'nın evine sığınmış olan eşkiyalardır. Silahlarını bırakmış bir halde otururken kim olduğunu bilmedikleri Evliyâ Çelebi ve adamlarının gelmesinden rahatsız olmuşlardır. Evliyâ da tanımadığı bu silahlı adamların telaşa düşmesinden şüphelenir. Ancak gergin ortamları idare etmesini çok iyi bilen Evliyâ, alttan alarak onları yumuşatır, rahatlatır. Hatta aralarında sohbe başlarlar. Sohbet sırasında Evliyâ'nın Paşa'nın adamı olduğunu öğrenen eşkiyalar derhal silahlarını toplayıp kaçarlar. Evliyâ, Hacı Baba'dan onların kim olduklarını sorar; Hacı Baba adlarını söyledikçe bu tanınmış azılı eşkiyaların adını duyan Evliyâ titremeye ve Kuran'dan ayetlerle kendini teskin etmeye çalışır. Bu arada onların buraya yalnız sığınmakla kalmayıp Hacı Baba'yla ortak olduklarını, mallarını depoladıklarını anlar. Bunun üzerine "ihbar" tehdidi ile Hacı Baba'yı korkutup bildiğince eşkiyaların mallarından hediye kopramaya çalışır. Epey bir miktar koparır ve adamlarıyla tekrar yola çıkar (II.353b-356a). Hüseyin Gazi tepesinde Hüseyin Gazi'nin türbesini ziyaret eder, üç kurban kestirip aldığı hediyerden sadaka verir: "*Gelüp etdik dua ile Niyazı/ Bize himmet ide Hüseyin-i Gazi*" diye içinden gelen bu beyiti türbenin

duvarına yazar. Çubuk ovasındaki köylerde konaklayarak Ankara'ya doğru yol alırlar. Ankara'ya ulaştıklarında şiddetli kış geride kalmış, otların ve çiçeklerin topraktan yüz gösterdiği Nevruz günü olmuştur. (II.356a–358b)

Büyük seyahatname yazarı Evliyâ Çelebi, tam 363 yıl önce bir Nevruz günü Ankara'ya gelmiştir. Paşanın adamlarıyla şehrin kapısına geldiklerinde Vilayet yöneticileri “Paşanız Erzurum'da isyanı etti. Onun için Padişahın kalesine sizi koymayız derler. Ama biliriz, Paşanın çok iyilikleri olmuştur; ancak üç gün misafir olursunuz” diyerek izin verirler. Bunun üzerine büyük bir alay halinde şehre girerler. Bütün şehir halkı onları seyretmeye gelir. 20 adet “hoşgeldin” top atışı ile karşılanıp konaklara yerleştirilirler. Evliyâ da Ankara'nın yüksek mevkili kadısı Kadı Kederzâde'nin konağında misafir edilir. O, konağa yerleşir yerleşmez hemen çıkıp Hacı Bayram Tekkesi'ni ziyaret eder ve Ankara Kalesini gezer.

Evliyâ Çelebi'nin Kaleminden

Ankara Kalesi:

Bütün padişahlar ve krallar arasında bilinen meşhur bir kaledir. Kuzeyden bakıldığında yüksek tabakalarla birbiri üzerine yükselen inci gibi, beyaz kuğu gibi kat kat bir kaledir. Evliyâ, bu benzetmesinde içkalenin kaynaklarda Akkale olarak adlandırılmasından esinlenmiş olmalıdır. Ona göre, Osmanlı Devleti'nde bundan daha gösterişli kale yoktur, olsa olsa Budin Kalesi olabilir. Ankara Kalesi görünüşte sanki direklerini dikmiş, başını süslemiş bir manva gemisi gibidir. Böylesine muhteşem bir kale olan Ankara Kalesi, elbette hükümdarların fethetmeyi arzuladığı bir kaledir. Bu nedenle çeşitli ülke hükümdarları için yazılmış çeşitli dillerdeki tarih kitaplarında Ankara Kalesi'nin adı geçer:

İran tarihlerinde buranın üzümü çok olduğu için *Engüriyye* derler. Çünkü Üzüm Farsça Engür demektir.

Bizans (Kayser-i Rum) asrında her gün kırk bin işçi çalıştırılarak yaptırılmıştır; her işçi günde kırk ceviz ve bir parça ekmek verilerek çalıştırılmıştır. Yani “angarya” usulü ile yapılmıştır. Onun için *Angarya* kalesi derler.

Hz. Muhammed dünyaya geldiğinde dünyada vuku bulan sarsıntıdan yıkılmasın diye çepeçevre kol kalınlığında zincirle bağlanmıştır. Onun için *Dâr-ı selâsil* yani Zincirli Ev derler.

Araplar *Kal'a-i Mutabbak* yani çok katlı kale derler.

Moğollar, Moğol kelimesinde *yumuşak ge* olduğu için, Evliyâ onların *Enağra* dediğini düşünür.

Evliyâ'ya göre Almanlar *Engüriyyeopol* derler.

Tatarlar ise *Kirmen-i Angar*; Tatarca Angar kalesi derler.

Türklere gelince: Onlar Türkçe telaffuza göre çeşit çeşit söylerler: *Engürü, Ankırı, İnkırı, Aydınkırı, Unkuru, Enguru* diye

Ama "*defter-i Padişâhîde adı ANKARA*"dır:

Kat kat surlarıyla açmış beyaz bir gül gibi yükselen alınması zor bir kaledir, Ankara Kalesi. Şairler üzerine nice şiirler yazmışlardır.

İçkale kibleye doğru yanbükü yani çapraz durmaktadır.

Dış kapısı batı yönünde At Pazarı'na açılır. Kale dizdarı yani komutanı kapıdan dışarı asla çıkamaz, çıkarsa hemen öldürüler. Çünkü bu kale düşmaların almak için "*bir taşına bin baş verip yüz bin savaş*" yapmaya hazır oldukları bir kaledir. İçindeki askerler "*Allah tekdir tek*" diyerek nöbet tutarlar.

İç kalenin etrafı yalçın kayalı, korkunç uçurumdur. Doğusunda Hıdırlık tepesinde bir türbe bulunmaktadır. Bu tepe kaleye uzun bir top atımı uzaklıktadır. İkisinin arası cehennemi andıran bir kuyu gibidir. (Resimde görüldüğü gibi)

Kalenin içinde çok sayıda toprak vardır, buğday anbarları vardır ve bağızsız bahçesiz 600 adet güzel ev

İçindeki Eski Cami kiliseden bozmadır, tüm evleri toprak örtülüdür. Ustaca bir mimari ile yapılan bu içkale görülmeye değerdir.

Ankara Kalesi'nin muhteşem görünüşünden çok etkilenmiş olan Evliyâ kendini alamayıp onu Van Kalesi'yle de karşılaştırır; çünkü Van Kalesi gibi yüksek bir dağın doruğunda doğudan batıya uzanan dört kat beyaz taş bina, muazzam büyüklükte sağlam bir kaledir.

Kalenin beden dışları 1800 adettir ve 366 kulesi vardır. Kendine özgü bir mimariyle yapılmıştır. (Resimde görüldüğü gibi)

Evliyâ Çelebi, kaynakların da doğruladığı gibi Aşağı kalenin, celali saldırılarını önlemek için Cenâbi Ahmed Paşa tarafından onun maddi yardımıyla yapıldığını bildirir [Cenâbi Ahmed Paşa, (öl. 1562) Çaçni-

gir başı ve Anadolu Beylerbeyi. XVI. Yüzyıl sonlarında Ankara celali isyanlarından etkilen şehirlerdendir] ve üç tarafını adımlamıştır: 6000 adım.

Evliyâ, kalenin doğusunda yukarı hisardan kayalık içre Hızırlık deresine inildiğini ve kayalar içinden su yolları olduğunu yazar. Bu gün kaynaklarda bu gizli yolun haritası vardır (Eyice Lev. XXIX. Resim 43).

Ankara'nın ünlü camileri Hacı Bayram Camii ve Cenâbî Ahmed Paşa Camii'dir. Kaynaklarda Cenâbî Ahmed Paşa adına cami ve türbe yaptırıldığı; mimarının Mimar Sinan olduğu kaydedilmektedir. (Resim: Dış surların sol alt bölümünde)

Hacı Bayram Camii'ni ve türbesini büyük bir ilgi ile gezen ve anlatan Evliyâ Çelebi hemen onun yanında bulunan ve resimde görülen Roma harabelerinden, Augustus mabedinden, Kıztaşı denen Julianus sütunundan hiç söz etmez.

Buna karşılık Ankara tekkeleri ilgisini çeker; 18 adettir ve en ünlüsü Hacı Bayrâm-ı Velî Tekkesidir. Kendini ilahi aşka vermiş 300'den fazla yiğit dervişi vardır. Şeyhi Abdurrahman Efendi'dir ve onunla sohbet etmiştir.

Evliyâ'nın verdiği bilgilere göre o günün Ankara'sında pek çok medrese vardır. Bunlar ilim tahsil etmek isteyenler için en iyi, en ünlü medreselerdir. Bu medreselerde tüm öğrencilere yetecek kadar odalar ve derslikler bulunmaktadır ve öğrenci ödenekleri oda kirasını, mum ve et ihtiyaçlarını tam karşılamaktadır. Ayrıca küçük çocuklar için de 180 adet okul bulunmaktadır.

Ankara'da 200 hamam vardır ve hamamları ferahtır; halkı bununla övünür. En ünlüsü de Cenâbî Ahmed Paşa Hamamı'dır. (Resim: sol alt uçta, caminin yanındaki çifte kubbe)

Ankara'da 70 adet bağlı bahçeli konaklar vardır. Ankara'nın kat kat yapılmış evleri kerpiçtedir. Hiç kiremit örtülü bina yoktur; ve Ankara'nın evleri içi nurlarla aydınlanmış evlerdi: *“Hâk-i amber-i pâk ile örtülmüş hâne-i pür-nûrlardır.”*

Ankara'nın kerpiçi meşhurdur, taş gibi sağlam ve düzgündür; öyle düzgündür ki halk arasında tertip üzere dizilmiş şeylere *“Engürü kerpiçi gibi bir kalıba dizilmiştir”* derler.

6000'den fazla hane (Kaynaklarda XVI. Yüzyılın sonlarında 2000 Müslüman; 120 Hristiyan; 30 Yahudi evi olmak üzere 2200'de fazla hane olduğu bildirilir. Nüfusu 10-12 bin kadar tahmin edilir) bulunan Ankara'nın ünlü konakları Paşa sarayı, Molla sarayı, kendisinin de kaldığı Kederzâde sarayı, Çavuşzâde ve Ahmed Paşa sarayıdır....

(Resimde bu konaklar tam olarak saptanamıyorsa da yoğun ev sayısı kendini belli ediyor. Kaynaklara göre vergi toplanan 85 mahallesine ek olarak kale içi 9 mahalleden oluşan Ankara'nın 17. yüzyılın başlarında nüfusu 25 bin).

Evliyâ, tüccar hanlarını ve 2 bin dükkân kapasiteli çarsını gezmiştir. 4 zincirli kapısı olan güzel bedesteni görmüştür. Bu bedesten bugün Anadolu Medeniyetleri Müzesi olan ünlü Mahmud Paşa Hanı'dır (Fatih'in sadrazamı Mahmud Paşa tarafından yaptırılmıştır. Resimde orta kesimde uzunlamasına yer alan 5 kubbeli binadır). Evliyâ, Yukarı kaledeki Sipah Pazarı'ndan, At Pazarı'ndan inip "uzun çarşı"ya gelmiştir. Uzun çarşı Ankara'nın kaynaklarda geçen her biri belli bir esnafa ayrılmış arasta çarşısıdır. Bugün bu çarşıdan Çıkrıkçıların adı kalmıştır. Muhtemelen Çıkrıkçılar yokuşundan inen Evliyâ, aşağıda bugün Anafartalar çevresindeki Tahte'l-kal'e Pazarına ulaşmıştır. Buraları insan kalabalığından geçilmez. Kahvehaneleri ve berber dükkânları da insanlarla doludur. Ankara'ya gelen Avrupalı seyyahlar da aynı insan kalabalığından söz etmiştir. Ankara çarşıları, bakımlı ve zengin; sokakları ve caddeleri beyaz taş döşelidir.

Evliyâ'nın Ankara'sında seçkin yöneticiler yani *âyan*; zengin patron aileleri yani *eşraf*, *vezirler*, *dindârlar*, *şeyh* ve *seyyitler*; kuşkusuz, bilgi ve hüner sahibi, hoşsohbetli, gönül dostu müderrisler, şairler pek çoktur. Ankara halkı Evliyâ'nın ifadesiyle her ne kadar Türk yani taşralı ise de eser sahibi yazarları, derin bilgili uzmanları vardır. Ayrıca iki binden fazla temiz soylu, iyi yetişmiş, keskin zekâlı kız ve oğlan Kuran hafızı öğrencileri vardır. Halkı dahi kitap okuyarak iyi karakter kazanmış insanlardır.

Evliyâ, Ankara'nın pek çok dost gönüllü ileri gelenleri ile sohbet etmiş; halkın giyimini gözlemlemiştir:

Bu şehrin zenginleri samurdan uzun cüppe, orta hallileri ise ince yünlüden yarım cüppe giyerlermiş. Esnafı beyaz bez feraceleriyle dolaşmış. Bilginleri ise sof yani yünlü kumaştan cüppeleriyle ders verirlermiş. Ankara yün üretimi merkezidir. Kadınları ise renk renk

yün ferace giyip son derece edepli bir şekilde gezerlermiş. Evliyâ'nın Ankara'da dolaştığı günler, baharın karşılandığı günlerdir. Havası gönlüne yumuşak gelmiştir. Kırmızı yanaklı, çalışkan sağlıklı insanları ve güzelliği dünyaca meşhur güzel yüzlü gençleri hoşuna gitmiştir.

Ankara'nın paça çorbasının tadı damağında kalmıştır, baharlı tohumlarla yapılmış lezzetli pastırması dikkatinden kaçmamıştır ve mis gibi tiftik keçisi etine bayılmıştır. Bunun hikmetini keçilerin dağlarda pırnar yaprağı yemelerine bağlar; nitekim Ankara'ya gelen Avrupalı seyyahlar da böyle yazar. Tiftik keçisi süt gibi beyaz bir keçidir ve dünyanın hiçbir yerinde böyle bir keçi yoktur. İşte Ankara'nın yün ipliği bu keçiden elde edilir. Çeşit çeşit renklerde padişahların giydiği yumuşak renkli ve ince dokumalı yünler bu keçiden üretilir. Keçinin tüyünü makas ile keserlerse yün sert olur; onun için keçinin tüyünü yolarlar. O zaman Eyüp Peygamber'in giydiği ipek gibi yumuşak olur. Ama zavallı keçiler!

“Keçileri yolarken, zavallı keçinin feryadları göğe yükselir” diyen, Evliyâ âdeta çevreci duyarlılığı ile hayvanların yolunmasından rahatsız olmuştur. Ancak halkın buna çare bulduğunu belirterek teselli olur ve keçilerin tüyelerine kireçli su sürerek ızdırıp çekmeden nasıl yolundğunu inceden inceye anlatır. Fakat tüyleri yolunan biçare keçiler bu sefer de çıplak kalıp; sıska ve zavallı bir görünüş alırlarmış. (Resim: ön sağ tarafta)

Kadın erkek Ankara halkının üretimini yün dokuyup satmak olduğunu söyleyen Evliyâ'yı 16. yüzyıl kayıtlarındaki 4–5 bin tezgah sayısı doğrulamaktadır. Evliyâ, yünün dalgalı bir renk tonuyla boyanmasına hayran olmuştur. Bu yöntemle elde edilen renklerin görünümünü Çin ressamlarının bile resimlerinde gerçekleştiremeyeceklerini söyler. Avrupalı seyyahlar da tiftiğin beyazlığını, inceliğini, kendine özgü dalgalı görünüşünü özellikle anlatırlar (Evliyâ Çelebi'den daha önce Ankara'dan geçmiş olan ve Ankara'daki “sof” yün üretimi hakkında Dernschwam, Busbecq, Michele Mémbré gibi seyyahlar da aynı bilgileri “beyaz, ipek kadar ince kendiliğinden dalgalı ve uzun” olarak verirler. Kaynaklarda meviçli, hareli, muhayyer gibi adlarla geçer; sof cübbe kaftanlar bu kumaştan yapılır.

Evliyâ, Avrupalı tüccarların bu keçileri memleketlerine götürüp böyle ince yünden kumaş dokumak istediklerini, ama başaramadıklarını; bu yüzden sadece yün iplik götürüp rahipleri için siyah kumaş dokudukla-

rını bildirir. Evliyâ, Ankara halkının dediği gibi bunun Hacı Bayram-ı Velî'nin kerametinden; şehrin havasının ve suyunun güzelliğinden kaynaklandığını yazar; Avrupalı seyyahlar da bu gerçeği dile getirirler. Kısacası Ankara'nın yünü, tiftiği ve kerpici meşhurdur. Bir yerde düzgün bir şeyden söz edilirse “Ankara kerpici gibi” derler, der Evliyâ.

Ankara halkı tüccar bir halktır. İzmir'de, Avrupa'da ve Arabistan'da yünü meşhur olduğu için gezip ticaret yaparlar. Nitekim kaynaklar Ankara yünlerinin Venedik'e, Polonya'ya kadar gittiğini; Bursa ve Halep'e gönderildiğini kaydederler. Evliyâ şehirde Ermeniler'in ve Yahudiler'in de yaşadığını nakleder.

Köyleri mamur, halkı zengin ve mutlu, toprakları verimli, insanları misafirperver, güzelleri beğenilmiş, çayırları geniş, hayratları bereketli, nimetleri bol, akarsuları ve kaynakları çok bayındır bir şehirdir, Ankara; hele kalesi, benzersizdir! “Tanrı, dünya durdukça Osmanlı'nın elinde etsin” diye dua eder, Evliyâ!

Evliyâ Çelebi Ankara gezisi sırasında Erdede Sultân'ın türbesini ziyaret eder; bu ziyaretini güzel bir şekilde hikâyeleştirir. Kısaca şöyledir:

Evliyâ daha Ankara'ya geldiği gün kaleyi ve şehri bir solukta gezip konağına döner, o gece bir rüya görür. Rüyasında orta boylu, sarı sakallı, bal rengi hırkalı, başında 12 dolama sarıklı birisi çıka gelir. Evliyâ'ya “Bak a oğlum, benim yetiştirdiğim Köseç Bayrâm-ı Velî'ye gidip ziyaret ettin, beni ise basıp geçtin” der.

Evliyâ “*Sultânım, cenâb-ı şerifiniz kimdir? Ben sizi bilmem ve siz nerede bulunursunuz?*” der. Rüyadaki kişi sitemle: “Sen gençliğinde Sultan Murad'ın sohbet arkadaşı olduğun zamanlarda onun huzurunda pehlivanlara duacılık ederken “*Engürü'de Er yatur, Rûm'da Sarı Sal- tık*” dememiş miydin? İşte Engürü'deki Er Dede Sultân benim. Aşağı Tahta'lkala yakınında odunbazarında bir küçük kubbe içinde kaldım. Gelip beni ziyaret et, bir fatihayla ruhumu şad et. Sen dahi dünyada ve ahirette şad olup muradına erersin. Sabah namazından sonra sana bir adem göndereyim, aynen bana benzer, anın ile el ele verip bu şehir içinde gezip beni ziyaret et” deyip kaybolur.

Evliyâ, uykudan uyanıp şaşkın bir halde abdest alıp sabah namazına durur, kendisini kahvaltıya çağırın uşağını geri gönderir. O sırada gerçekten rüyasında gördüğü adam çıkagelir: “Evliyâ Çelebi siz misiniz?

Buyurun, Er Dede Sultân bizi rüyamızda size gönderdi. Ziyaretine gidelim” der. Evliyâ, ne olduğunu anlamaya çalışırken hemen feracesini giyip; bu ağır sesli, nur yüzlü ve tatlı sözlü *Adamla* şehri dolaşmaya başlar. *Adam* ona şehirde 11 yerde büyük evliyaların yattığı türbeleri isimleriyle anlatıp gösterir, bazılarının kendi müridi olduğunu söyler; böylece birlikte ziyaret ederler. O sırada *Adamın* elini tutmuş olduğunu farkedenden Evliyâ, hayretle bu elin âdetâ hamur gibi yumuşak olduğunu sezer ve âdetâ kemiksizdir. O sırada adam elini çekip bir türbe gösterir ve tekrar elini tutup odunpazarına vardıklarında meydanın batısında küçük bir kubbe görürler. “İşte Er Dede Sultân kubbesi budur” diye sağ eliyle gösterir. Evliyâ tam o tarafa bakarken *Adam* kaybolur. Hayretler içinde kalan Evliyâ, hayıflanma ile “Ben onun elini bırakmamalıyım, şimdi ben ne yapayım” der. Sabahın erken vaktinde Ankara’nın ortasında kalakalan Evliyâ, ne tarafa gideceğini bilemez; dört tarafa şaşkın şaşkın bakıp sersemlemiş bir halde dolaşırken, keçe kaplı bir kapı görür. Şaşkınlıkla içeri girer, bir de ne görsün. Bir bozahane! O zamanın meyhanesi olan bozahanenin içinde paşanın adamları ve daha başkaları oturmuş kimi bağlama, kimi tanbura çalıp kendinden geçmiş bir halde eğleniyorlar. O sırada içlerinden bir tanesi “*Evliyâ Çelebi, gel bir bozacığımızı iç*” deyince, “*Eyvâh beni tanıdılar, bozahâneye girdiğimi gördüler*” deyip utancından yere geçer. Dışarı fırlayıp Er Dede Sultân türbesine koşar, “*Yâ Pîr-i Azîz*” deyip eşliğine günahkar yüzünü sürer “Ey Habîb-i Hudâ aşkına beni dünyada ve ahirette mahrum koma, sana bir hatim indireyim”der. Hemen başını sanduka ile yeşil örtü arasına sokup “Beni koru ya Er Dede Sultân, beni koru” diyerek Hatm-i şerife başlar; okurken oracıkta içi geçip uyuyakalır, ter içinde yine rüya görür ve yine Er Dede Sultân çıkar gelir. Evliyâ, hemen o elini bırakıp kaybolan *Adamı* sormaya çalışırken Er Dede Sultân’dan elini boş koymamasını diler; Er Dede Sultân ona şöyle der:

Sen Hâfız-ı Ku’rân ve evliyâların sevdiği kişi olduğun için, büyük evliyâların türbelerini tekkelerini ziyaret edip yüz sürdüğün için eli boş kalmazsın.. Ben seni Tanrı’ya ulaştıracak olan müşdidinim, senin yolun doğru ve açıktır.... Amma sen bu Paşanın adamlarıyla gezerken doğru yoldan ayrılma; fakirlere ve zayıflara merhamet et, Paşana da söyle benim himayemde olan Engürücüğümüze kapanıp eşkiya olmasın, buradaki evliyâ ruhlarına ızdırap vermesin. Yüce Tanrı sana seyahât-i tâm, son nefesde imân ve şefâ’at nasip etsin. Sıhhat-i bedenle cihanı gezip dolaş; azıcık ye, azıcık konuş, azıcık uyu; ama ilme çok çalış... sonun hayrolsun, der.

Tam o sırada türbede bir gürültü kopar ve Evliyâ uykusundan sırlıklam terlemiş olarak uyanır ki türbeye başka ziyaretçiler gelmiştir. Evliyâ'yı görüp "Sen buranın türbedarı mısın?" diye sorarlar. O da ne diyeceğini bilemeyip şaşkınlıkla "Evet" der.

Bu yaşantı öyküsünde manevi dünya ile maddi dünya arasında hayatın ince çizgisini, esprisini kendi yalın insan gerçeğinde yakalayan Evliyâ, Er Dede Sultan'ın ağzından kendi seyyahlığını kutsar ve seyyah olarak toplumsal işlevini, nasıl bir kişiliğe sahip olduğunu ortaya koyar. Böylece Paşa'sını celali olmaktan ve Ankara'yı da daha fazla harap olmaktan kurtarıp Beypazarı üzerinden İstanbul'a doğru yola çıkar.

Evliyâ Çelebi'nin Ankara hakkında verdiği bilgiler burada günümüz Türkçesiyle özetlenerek verilmiştir. Şehrin yapısı ile ilgili bilgilerin denetlenmesinde kullanılan kaynaklar: Prof. Dr. Semavi Eyice *Ankara'nın Eski Bir Resmi-Tarihî vesika olarak resimler-Ankara'dan bahseden seyyahlar-Eski bir Ankara resmi* 1972; Mehmet Tuncer. *Ankara (Angora) Şehri Merkez Gelişim (14.-20. yy)* 2001. *Yurt Ansiklopedisi*. "Ankara" maddesi. 534 vd.)